

Sara Paborn
Divlji med

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

Laguna

Naslov originala

Sara Paborn

TISTELHONUNG

Copyright © Sara Paborn 2020

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za dvoje prijatelja koji su mi razjasnili stvari –
Anu Wilson i Paula Danijelona

Nije to bilo jedno od uobičajenih pisama čitalaca za nedeljnik te vrste. Sedela sam u čekaonici ordinacije i okretala listove. Rubrika koja mi je privukla pogled zvala se „Pitajte proročicu“, a naslov je glasio: „Da li me se moja simpatija iz mladosti i dalje seća?“ Pismo je bilo potpisano sa „Sanjalica“. Delovalo je nekako svečano i ozbiljno usred svih onih recepata za kolače i preporuka o tome kako zaštititi zumbule preko zime i skinuti masne fleke sa svile. Počela sam da čitam sa sve većim zanimanjem. Evo šta je u pismu pisalo:

Draga Monika,

Pišem vam zbog toga što poslednjih meseci sve više razmišljam o izvesnom mladiću koga sam poznavala u svojoj mladosti. Imali smo kratku ali burnu ljubavnu vezu u leto 1955. godine. On je studirao slikarstvo i iznajmljivao je sobu u pansionu moje majke na poluostrvu Bjere tokom dve nedelje. Rastali smo se u prilično dramatičnim okolnostima, i od tada ga više nisam videla.

Meni je muž umro pre godinu dana. Bili smo u braku šezdeset godina, i proveli smo zajedno lep i ispunjen život, iako nismo imali dece. Tokom godina mi je retko padao na pamet onaj drugi, ali u poslednje vreme su mi takve misli dolazile sve češće, pa sam ga čak i sanjala noću. Šta to znači? Da li on pokušava da stupi u kontakt sa mnom ili ja sve to samo umišljam? Šta da radim? Imam 79 godina. Unapred hvala na brzom odgovoru.

Sanjalica

Usledio je najblaže rečeno iznenađujući odgovor proročice sa priložene slike; bila je u pitanju punačka žena sa sjajnim obrazima i nekom vrstom dijademe na glavi.

Draga Sanjalice,

Vaša stara ljubav je i dalje živa! Ukazala mi se jasna slika jednog veoma elegantnog muškarca, sada sedokosog. Imao je na sebi svetloplavu košulju i veselo je mahao. Pojedine osobe koje su nekada bile bliske mogu ostati u duhovnom kontaktu i posle mnogo godina. Nije neuobičajeno da jedna od njih oseti kada se drugoj dogodi nešto loše ili joj je potrebna pomoć. S druge strane, možda je stvar u tome što sa vaše strane postoje izvesne nerealizovane emocije. Šta je bio razlog za vaš raskid? Napisali ste da ste se rastali u dramatičnim okolnostima. Možda morate to da razrešite do kraja kako biste dostigli mir? Zna li gde se nalazi ta vaša ljubav iz mladosti? Ako ne znate, jeste li probali da ga jednostavno izguglate na internetu? Od sveg srca vam želim mnogo sreće!

*Srdačan pozdrav,
Monika*

U prvi mah nisam čula da je terapeut prozvaao moje ime. Bila sam pod utiskom. Prošlo je šezdeset godina. A onda takvo pitanje upućeno osobi koju autorka pisma ne poznaje i čak je nikada nije videla. Šta li bi bilo da je proročica odgovorila: Taj vas je odavno zaboravio. Nikada ga i niste naročito zanimali. Osim toga, i mrtav je.

Preko volje sam odložila časopis na sto i rukovala se sa Juarom. Dosad se i nismo videli bogzna koliko puta, ali ga ipak već doživljam kao starog poznanika. Recimo sa nekog muzičkog festivala iz moje mladosti. U svakom slučaju,

tarnosmeđa talasasta paž frizura, blago pogrbljeno držanje, tesne crne farmerke i najljubaznije oči na svetu deluju mi prijatno poznato. On mi pridržava vrata, a ja ulazim u njegovu ordinaciju sa dve plave fotelje i jednim povećim radnim stolom. Sunčeva svetlost pada na furnirani stočić sa neizbežnim papirnim maramicama. Ja vadim fasciklu koja je već zabrinjavajuće odebljala i sedam. Svežanj ključeva zvecka u farmerkama.

„Dobro onda. Kako ste?“ Ljubazno me posmatra.

„Pa, bez veze“, kažem ja.

Juar se smeši.

„Jeste li radili one vežbe za opuštanje za koje smo se dogovorili?“

„Jesam, ali baš mi je teško da se koncentrišem. A i ne primećujem nikakvu razliku. Deluje mi prilično beznadežno.“

Menjam položaj u fotelji.

„Ne mora da znači da je nešto beznadežno samo zbog toga što vam se tako čini“, podseća me Juar. „Vežbe obično počnu da deluju tek posle nekoliko nedelja. Važno je da im zaista pružite šansu. Jer inače nikada nećemo saznati da li vam mogu pomoći.“

Sumnjičavo ga posmatram. Juar je mlad, možda mu je tridesetak godina, ali deluje kao čovek na mestu. Na zidovima visi nekoliko reprodukcija umetničkih dela. Radni sto je uredan. Na beloj tabli je nacrtano nekoliko trouglova, ispod reči *Automatske misli*.

„Da li taj zvuk uopšte postoji?“, pitam ja. „Ili ga ja samo umišljam?“

„Čim ga doživljavate kao takav, znači da postoji. Zar ne?“ Juar me pažljivo posmatra. „Ima ljudi kojima mnogo smeta nešto što doživljavaju kao sasvim tih zvuk, a drugi opet čuju glasan ton koji uopšte ne utiče naročito mnogo na njih. Sve se svodi na lični doživljaj.“

Počinja da prelistava fasciklu koju drži u krilu. Ja dolazim kod Juara iz takvog mnoštva razloga da je svakoj oblasti potreban poseban pregradak. Tinitus je možda i najmanji od mojih problema. Tu je i osećaj krivice zbog toga što sam napustila Toma i učinila da Oskar postane dete razvedenih roditelja. Zatim zaljubljuvanje u Erika, i raskid. Javno poniženje koje je usledilo. Gubitak pomenutog Erika. Depresija niskog intenziteta. I povrh toga, brige zbog mojih radnih zadataka, odnosno njihovog odsustva. Tinitus više dođe kao šlag na torti.

„Još sam malo čitao o tinitusu od našeg prethodnog susreta“, kaže Juar klimajući glavom. „Naime, mnogi misle da je u pitanju savremen problem koji je posledica oštećenja uzrokovanih bukom, ali izgleda da fenomen postoji još od nastanka čoveka. Pronašao sam neke interesantne stvari. Između ostalog spis o lečenju u doba faraona u starom Egiptu. Tamo su onima koji su patili od ove tegobe u uvo sipali neko posebno ulje. Mislili su da je uvo začarano.“

Juar izvuče jedan papir iz svežnja.

„Dok je Aristotel imao teoriju da je tinitus zapravo vetar koji se zaglavio u uvo i ne može da izađe iz njega. Onaj kome se to dogodi, može da stekne natprirodne moći. Da predoseća stvari, putuje kroz vreme, i slično. Drugim rečima, bilo je pomalo kao neka ekskluziva. Mada lečenje nije bilo naročito delotvorno. Jednostavno bi izbušili rupu u lobanji da bi pustili napolje vetar koji se zaglavio. Naravno, pacijent bi umro tokom operacije. Zato smo prestali s tim. Mislim na bušenje rupa.“

Juar se osmehivao tako da mu se videla rupica između prednjih zuba.

„Ovaj, hoćete li možda vode? Ovde je stvarno mnogo vruće.“

Napunio mi je čašu iz bokala.

Juar je veren, ima jednostavan zlatan prsten na prstu. Na jesen će postati otac. Mislim da je srećan, ostavlja takav

utisak. Zamišljam kako su on i njegova devojka izuzetno uviđavni jedno prema drugom. Uvek spremni da saslušaju. Jedan od onih parova koji nikada ne podižu glas bez potrebe, i koji uspevaju da jedno drugom pruže osećaj sigurnosti. Pitam se da li Juar možda ima neku staru ljubav koja se šunja u pozadini poput sablasti. Ali ne, mislim da nema. Kada bi je i imao, dosad bi već sigurno raskrstio s njom. Juar više voli sadašnjost, nije neko ko lupa glavu oko prohujalih vremena. On veruje u donošenje odluka.

Na našim seansama vodim beleške koje zatim imam tendenciju da krijem na „sigurnim“ mestima. Zamislila sam kako ću poželeti da ih otvorim i počnem sa primenom saveta u nekom trenutku kada se budem razvlačila po kući bez ičeg pametnijeg što bih mogla da radim, ali to se dosad još nijednom nije dogodilo. Većito zaboravljam gde sam ih stavila, baš kao što imam običaj i sa drugim stvarima. Doduše, neke od njih već znam napamet.

Stvaraj mir i spokoj.

Sačekaj lepše vreme; potraži sigurnu luku.

Ne preduzimaj ništa kada si na emocionalnom vrhuncu.

Sagledaj sve spolja!

Generalno: pusti vreme da prolazi.

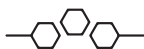
Svaki od tih saveta je kao neki dašak nade, zahvaljujući kom barem nakratko mogu da poverujem u bolja vremena. Nažalost, dejstvo često prestaje čim napustim ordinaciju. Ne snalazim se baš dobro u primeni saveta na sopstveni život. Teren između misli i srca deluje neprohodno. A putevi u meni su toliko duboko utabani da mi se svaki pokušaj bušenja kroz brda u potrazi za novima čini nedostižnim. Pa ipak, barem ovde, u Juarovoj sobici, uspevam da osetim kao da je promena moguća.

On se naginje i sa radnog stola uzima neku brošuru.

„Ovo je upravo stiglo iz štamparije. Uzmite jednu, možda pronađete u njoj nešto upotrebljivo.“

Dodaje mi brošuru: *Tinitus, nekoliko smernica.*

Kada je sledeći pacijent ušao, a čekaonica ponovo ostala pusta, prišunjala sam se stolu i diskretno iscepila iz časopisa stranicu sa čitateljkinim pismom, pa je strpala u džep. Zatim sam otišla iz ordinacije, liftom se spustila u mračno predvorje, pa iskoračila pod ostru sunčevu svetlost na pločniku.

Uvek mislite da ćete se sećati kako izgleda biti usamljen. Uvek mislite da ćete se sećati kako izgleda biti voljen. Obe ove zamisli su pogrešne. Zapravo vam vrlo malo toga ostaje u sećanju, što važi čak i za ono što ste obećali sebi da nikada nećete zaboraviti.

Mogu da se prisetim pojedinačnih trenutaka u kojima sam pomislila: „Ovaj osećaj moram da sačuvam.“ Kao na primer kada sam stajala na pešačkom prelazu usred pljuska one jeseni kada sam upravo bila srela Erika. „Upamti koliko si sada srećna“, rekla sam sebi. „Probaj da se prisetiš ovog trenutka.“

A onda sam zaboravila.

Sada uglavnom sedim u tropski vrelom dvosobnom stanu u predgrađu koji smo zajednički kupili i pokušavam da se usredsredim na nešto; na budućnost, na neki plan, način na koji ću proživeti ostatak svog života. Takve sitnice. Pre dvadeset godina bila sam uverena u svoju nepogrešivu sposobnost da izaberem pravi put za sebe. Sada stojim u zaraslom jarku i više ne znam ni gde se ti putevi nalaze. Deluju mi kao nešto što se odvija u daljini, uspevam da čujem šum, ali ima previše

toga drugog što mi zaklanja vidik. Osim toga, moguće je i da šum dopire iz unutrašnjosti mog uva.

Dezorijentisana sam i ispunjena patnjom, i nimalo ne preterujem kada to kažem.

Na putu do kuće utrčavam u poslastičarnicu. Naručujem kafu i kolač, pa sedim za stolom u bašti, na samom uglu ulice, baš tamo gde rano letnje sunce baca svoje bojažljive zrake. To je spadalo u moje i Erikove nedeljne radosti, odvezli bismo se do neke poslastičarnice, pa se pretvarali da stanujemo u tom kraju. On bi uvek naručio neki od onih otužno slatkih kolača sa zelenim marcipanom i drhtavim želeom. Ja sam obično uzimala punč-rolnicu ili mazaren sa bademom. Oboje bismo čitali novine i razmenjivali delove. Oboje ispijali nerazumne količine kafe. Oboje smo voleli da boravimo u tom međuprostoru, u nedeljnoj poseti nečijem tuđem kraju grada.

Putovanje autobusom i metroom do centra Stokholma sada mi liči na putovanje u prošlost, u vreme kada sam i dalje imala posao radijske voditeljke i nisam mogla sebi da priuštim sedenje u poslastičarnici usred dana. Putovanje ka nekoj mlađoj i bezbrižnijoj verziji sebe. Možda me baš zato i privlači ovaj kraj grada, zubar mi je i dalje tu, a sada i Juar. Zapravo ne mogu sebi zaista da priuštim ni kognitivnu terapiju ni kolače u jednoj od najskupljih poslastičarnica u gradu. Ali biram da to tumačim kao trunčicu volje za životom, jer uprkos svemu sedim tu na uličnom čošku i pretvaram se kako ova mala pauza za kafu predstavlja deo moje svakodnevne rutine.

Trideset dve krune za punč-rolnicu. Trideset osam za običnu kafu. Sreća pa cena uključuje repete što se tiče kafe. Kao i male kvadratne salvete sa imenom poslastičarnice *Tese* ispisanim kraljevskom plavom bojom. Trpam ih nekoliko u džep jakne, zajedno sa paketićem šećera. Nikad se ne zna kad bi mogle zatrebati.

Krajičkom oka primećujem kako me uredno očešljan muškarac srebrne kose nekoliko stolova dalje sumnjičavo odmerava. Deset godina ranije bi se možda umesto toga pomalo sramežljivo nagnuo prema meni i rekao: Oprostite što smetam, ali zar niste vi napisali onu knjigu o tome kako se čuvaju veze? Video sam vas na televiziji.

A ja bih mogla da se smilujem i odgovorim mu: Da, u pravu ste. Nadam se da vam se moja knjiga dopala. Hvala što čitate moje knjige!

I zatim se sa osmehom na licu vratim sunčanju. Ali sada je tako kako je. Niko me više ne prepoznaje. A one studijske fotografije na poleđinama mojih knjiga o samopomoći teško da se mogu povezati sa ovim bleđim, uglastijim licem koje mi sada pripada. *Nikad u krevet posvađani*, *Voli svaki dan* i *Najveći hitovi iz Ljubavne laboratorije*, sve su to moji naslovi. Best-seleri. Barem prema švedskim merilima.

Zažalila sam što sam napisala te knjige, imajući u vidu sve ono što se dogodilo potom. O onoj potonjoj *Srećno razvedeni* nažalost se više pričalo nego što se prodavala. Uvek bi se našla zgodna prilika za ismevanje nekog od mudrijaških saveta iz nje, a povodom mog prljavog razvoda koji je usledio.

Sve te knjige su napisane u mom nekadašnjem životu, dok sam još verovala da se većina toga može rešiti dobrom voljom i upornošću. Ne postoji ništa što ljudi više žele da čuju. Stvari će se srediti, samo ako to dovoljno želite. Možete uticati na sve. Možete postati šta god želite. Odlučivati o svojoj sudbini. A to jednostavno nije istina, barem ja to znam zasigurno.

Uvek postoji i nešto nepredvidivo, neka životna rečica koja teče prema moru koje ne poznajemo i za koje nismo ni znali da postoji.

Kada sam dolila još kafe u šolju, izvadila sam iz džepa isečak iz novina, razmotala ga na stolu i ponovo pročitala. Zapitala

sam se kako li izgleda žena koja je to napisala. Kako se zove? Gde je sada? Da li živi u kući ili stanu, možda je i u staračkom domu? Da li se te ustanove uopšte i dalje zovu starački domovi? Zapitala sam se namerava li da potraži tu ljubav iz mladosti, kao i šta bi mogla da mu kaže ako ga bude pronašla. Šta uopšte da se kaže posle šezdeset godina? Nedostajao si mi? Gde si bio?

Autorka je izgubila svog čoveka isto kada i ja. Njen je umro. Moj je mene samo ostavio.

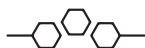
Ali dok ja jedva skupim snage da se pogledam u ogledalu, ona je već počela da mašta o svojoj mladalačkoj ljubavi. Ona je sanjalica. I sanjari o tome da li njena stara ljubav i dalje misli o njoj i pokušava da stupi u kontakt sa njom i nakon što je prošlo toliko vremena. Pre nekoliko godina bih ovo odbacila kao ludoriju. Ne znam jesu li u pitanju godine ili kriza ili iznenadna promena u mojoj prirodi, ali sada ne uspevam da otkačim druge ljude od sebe tako lako kao nekada. Bilo je tako lepo časkom razvrstati ljude na pametne i glupe. I biti uveren u sopstveno ispravno rasuđivanje i dobru procenu. Čak sam umela da osetim i izvesno pakosno zadovoljstvo posmatrajući druge kako prave pogrešne korake. Baš je nepravedno što mi je i ta zabava oduzeta. Sada se u najboljem slučaju smejem zajedno sa drugima. A ako se nasmejem nekome, činim to samo iz straha zbog toga što njihove i moje nevolje deli samo tanka linija.

Nikada nisam donela odluku da postanem bogzna kako solidarna sa onima koji su ugroženi. Jednostavno je ispalo tako.

Sanjalica želi da podgreje žar davno ugašene vatre.

Sanjalica se pita kako da dostigne mir. I nije usamljena u tome.

Ne mogu a da ne pomislim kako uprkos svemu ima nečeg dirljivog u ljudima koji su spremni da stave sopstveni život u ruke potpunog neznanca, ako je samo u pitanju nešto dovoljno krupno.

Mnogo godina sam radila kao reporterka u jednoj popularnoj radijskoj emisiji u koju su se ljudi javljali da pričaju o ljubavi i vezama. Toliko sam se dobro pokazala u toj ulozi da sam dobila i sopstvenu emisiju *Ljubavnu laboratoriju*, sa panelom stručnjaka. Pokušavali smo da singl osobi izabranoj za tu nedelju pomognemo da pronade sebi odgovarajućeg partnera, zbijali šale sa neuspešnim prvim dejtovima i pružali savete o vezama. Kada mi se jedna izdavačka kuća obratila sa predlogom da objavim knjigu, to mi je izgledalo kao prirodan razvoj stvari. Za tom knjigom je usledila još jedna. Obe su zabeležile veliki uspeh. Uzela sam zdravo za gotovo da će se i ubuduće nastaviti tako. Dupke puna predavanja. Molbe da učestvujem u ovome i onome. Moj muž Tom i ja bili smo dokaz za to da je moguće ostati zajedno sa simpatijom iz mladosti. Upoznali smo se u ranim dvadesetim godinama i bili čvrst, neuništiv par. Ja sam ga često uzimala kao primer u svojim knjigama, i potezala komične i poučne anegdote iz našeg života. Uglavnom su u pitanju bile sitne nesuglasice sa srećnim krajem. Bili smo neobično složni u pogledu toga koliko dobro dopunjujemo jedno drugo. Ja sam bila spontana, on promišljen. On je planirao dugoročno, ja razmišljala kratkoročnije. On je bio plava osoba. Ja crvena. Oboma nam je bilo dosadno.

Sada mi je preostala još jedna jedina stalna kolumna u jednom mesečniku, iako mi je urednica već izrazila izvesnu zabrinutost u pogledu toga da moji tekstovi sada u čitaocima izazivaju želju da okončaju svoj život, umesto da ga žive. Nedaće su komercijalno atraktivne samo dok se pojavljuju u životima uspešnih ljudi. Onda kada čitalac može biti uveren u to da su prolazne. Čist, ogoljen jad se prodaje loše.

Da bih malo popunila budžet, prethodne godine sam išla na internet kurs iz sastavljanja ukrštenica, pa sada na domišljate

načine preplićem reči za razne novine, i pritom rado pokušavam da u njih uglavim reči poput sumnje, nemoći i beznađa. Tako da barem poneko bude prinuđen da pomisli na te stvari, čak i ako to ne želi.

Iskapljujem šolju koju sam i drugi put dopunila, pa preko volje krećem da se vučem u pravcu stanice metroa. Nemam kome da se vratim kući, ali na kraju krajeva ipak moram tamo.

Pošto sam sela u voz, otvaram Juarovu brošuru o tinitusu.

Tinitus potiče od latinske reči „tinire“, koja označava zvonjavu, privlačenje pažnje. Tinitus se može opisati kao pištanje, brujanje, škripa, šum ili zvonjava. Tokom vekova su se u lečenju tinitusa koristili lisičja mast, volovska žuč, lisne vaši, biljni sok kedra, ružino ulje, med, sirće i belo vino.

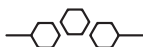
Na belo vino bih mogla da pristanem.

Gledam kroz prljavi prozor metroa. Upravo prolazimo stanicu kraj koje Erik sada živi sa svojom novom ljubavlju. Vagoni škripe. Nisam razgovarala s njim već više meseci. On možda sada negde tamo iznad mene sedi za kuhinjskim stolom zajedno sa njom, ili možda ona leži na japanskom futon dušek u gde sam nekada ležala ja, dok on prislanja uvo na njen stomak da bi osluškivao zvuke koje proizvodi fetus. Bilo kako bilo, sada sam tačno ispod njega. Duboko dole u šupljini pod zemljom, u tunelu od kamena.

Pokušavam da to ne shvatam simbolički.

Brza slika iz sećanja proleće mi kroz glavu: kako smo ležali u njegovom krevetu, a on je rekao: Voleo bih da smo se sreli ranije, pa bismo imali duže da proživimo zajedno.

Šine škripe dok voz koči. Sklapam oči i osećam promaju sa perona.

Sad kad nemam stalan posao, počela sam da spavam dokasno. Što duže spavate, to veći deo dana možete da izbegnete. Dobro je i za ten. U vreme kada su drugi već ručali, ja počinjem da razmišljam o ustajanju. Ali danas me je probudio telefon, koji sam zaboravila da isključim. Bacam pogled na sat. Pola deset ujutru. Praktično je i dalje noć. Sa druge strane linije je Ana, urednica u novinama za koje pišem.

„Zdravo, Eba, kako si?“ Glas joj zvuči rasejano, odsutno.

„Dobro“, odgovaram bunovno. „Odnosno, onoliko dobro koliko je moguće.“

„Mhm. Znaš, nešto smo pričali ovde u redakciji.“ Napravila je pauzu. U pozadini čujem galamu i glasove, zvuke uobičajene kod ljudi koji imaju posao na koji treba da idu. „Došli smo do zaključka kako je vreme da napravimo određene izmene na polju kolumni.“

„Šta to znači?“ Polako se uzdižem u krevetu.

„Potrebno nam je da pronađemo jednog novog saradnika, nekog ko nije deo medija u starinskom značenju te reči.“ Ana se nakašlja. „Znam da je tvoja kolumna cenjena, i tako dalje, ali pišeš je već prilično dugo, i poslednjih pola godine se čini da... pa, eto, kao da pomalo tapkaš u mestu. Možda ni za tebe lično nije baš dobro da iznosiš svoje privatne probleme u medijima? U stvari, pomalo se i brinem za tebe.“

Ja ćutim. Ruka kojom držim mobilni postala je ledeno hladna.

„Znaš, ima tu i drugih zahteva, a oni dolaze odozgo. Moramo sve da preispitamo.“

„To mi je jedini stalan prihod“, kažem ja.

Anin glas zvuči pomalo napeto.

„Ja razumem da je sve ovo neprijatno, ali stvari jednostavno tako stoje. Moramo da menjamo stvari.“

„Šta to znači? Treba da pauziram?“

„To znači da u ovom trenutku nismo u mogućnosti da nastavimo saradnju. Barem ne onu redovnu, ali s druge strane

možu iskrsnuti i drugi zadaci. Pojedinačni honorarni angažmani.“

„Ali moja sledeća kolumna je već spremna“, pobunila sam se kreštavim glasom. „Ona koja se bavi iscrpljenošću i sumnjom u sebe.“

„Nju ćemo objaviti kao što je i planirano, ali posle toga... mislili smo da malo ubacimo nekog drugog.“

Nije mi padalo na pamet šta bih više mogla da kažem. Umesto toga sam zurila kroz prozor. Napolju je bor ostajao bez svojih iglica.

„Eba, jesi li i dalje tu?“ Anin glas je zazvučao zabrinuto.

„Ovde sam“, slagala sam.

„Možemo da nastavimo razgovor o ovome negde na kafi kad bude prošla sezona odmora, ali u ovom trenutku smo baš u velikoj gužvi.“ Pritisnula je slušalicu i razmenila nekoliko reči s nekim u pozadini. Kada se ponovo javila, glas joj je zvučao užurbano. „Sad moram na sastanak. Prićaćemo dalje sledećom prilikom. Čuvaj se.“

Prekinula je vezu.

Posle Tomovog i mog razvoda pre dve godine više nije bilo nikog ko bi pristao da plati šesnaest hiljada kruna za moje predavanje o tome kako se čuvaju veze. *Ljubavna laboratorija* je otišla na led, a moja u afektu donesena odluka o tome da dam otkaz na radiju ispostavila se kao tragično pogrešna procena. Honorarni poslovi nisu baš pljuštali na sve strane. Kolumna u *Magazinu Žena* (sa drastično opadajućim tiražom) bila je jedina koju sam još pisala pod sopstvenim imenom. Za mene je imala simboličku vrednost, iako je veći deo mojih sadašnjih prihoda dolazio od ukrštenica.

Učenje rada u programu *Indizajn* za sastavljanje ukrštenica i prepolovljavanje mojih prihoda na neki način su

delovali kao pročišćenje nakon svega onoga što se događalo poslednjih godina. Nešto kao ispiranje creva, samo što je ovde u pitanju bila duša. Pronašla sam zadovoljstvo u strogom i ograničenom formatu koji ukrštenice nude. Slavodobitan osećaj prilikom pronalaženja prave reči sa odgovarajućim brojem slova kako bi ukrštenica ispala kako treba uopšte nije za potcenjivanje.

Nažalost, moj najveći poslodavac *Nostalgичne ukrštenice* u poslednje vreme je dobijao žalbe na moja dela. Neki čitaoci su izgleda smatrali da su u pitanju manje-više uvek jedne iste ukrštenice, koje stalno iznova sastavljam. Meni to zvuči najblaže rečeno nezahvalno, imajući u vidu koliko sam truda uložila u njih. Neki uvek pronađu razlog da se požale, bez obzira na to koliko dajete od sebe.

Uprkos tome, moraću više da se potrudim oko malobrojnih poslova koje imam. U suprotnom ću uskoro biti prinuđena da pređem na manje kreativni i lošije plaćeni sudoku. Čvrsto stežem mobilni u ruci. Kako ono beše kažu? Niko se još nije ugušio kada je progutao ponos? Ponovo pozivam Anu. Javila se posle pet signala.

„Da?“ Zvuči zadihano.

„Izvinjavam se, ali da proverim, javićeš mi se ako nešto bude iskrslu u toku leta? Imam nekoliko praznina koje bih mogla da popunim.“

„E, neverovatno da si se javila baš u ovom trenutku.“

„Je li? A zašto?“

„Upravo smo dobili zadatak za koji će nam biti potreban novi pisac. Autorka koja je trebalo da ga obavi smatrala je da je isuviše loše plaćen.“

„Zvuči zanimljivo“, rekla sam, pridižući se u krevetu. „O čemu je reč?“

„Serija članaka o parovima koji su već dugo zajedno. Znači, kao duže od dvadeset godina. Tvoj nekadašnji resor, moglo bi

se reći.“ Pročistila je grlo. „Zamisao je da se starijim generacijama pruži prilika da nešto kažu o tome kako su se stavovi i očekivanja od ljubavi menjali tokom vremena, i tome slično. Već imamo tri gotova portreta, i potreban nam je još jedan. Možda je to nešto za tebe, ne znam. U pitanju je samo jedan intervju.“

„Jeste za mene“, brzo odvratih.

„Iskreno rečeno, ako već prihvataš, potrebno nam je nešto što deluje onako kul. Lake teme. Bez zlokobnog prizvuka.“

„Razumem.“

„Deset hiljada znakova. Rok dve nedelje. Hoćeš li moći?“

„Koga treba da intervjuišem?“

„U tome i jeste problem. Ona koju smo odredili za to u međuvremenu je umrla, pa smo se malo našli u nebranom grožđu. Potreban nam je neko novi.“

Usta su mi se osušila, ali sam ipak nekako uspela da prevolim reči preko usana.

„Možda znam nekog za to“, rekla sam.

„Koga?“

„Jednu... poznanicu. Staru prijateljicu. Bila je udata šezdeset godina. I to srećno udata.“

„Šezdeset godina?“ Ana je zvučala nepoverljivo.

„Da. Ali muž joj je umro pre neku godinu. Moguće je da bi pristala na ovo. Porazgovaraću sa njom ako treba.“

„Da li je u Švedskoj?“

„Dole u Skoneu.“

„I to se računa u Švedsku.“ Ana začuta na trenutak. „Okej, pitaj je. I javi nam čim budeš saznala.“

„Apsolutno. Nema problema.“

„Dobro. Samo se drži, Eba.“ Glas joj je sada već zvučao mekše, ali samo za trunčicu.

Ostala sam da ležim na krevetu. Roletne su bile spuštene na tri četvrtine. Već su dugo stajale tako, ali nisam imala snage

da nešto preduzmem u vezi s tim. Pod krevetom je ležala prljava odeća. Peškiri u toaletu su se rascvetavali po ivicama. U poslednjih devet meseci jednostavno sam puštala da sve propada. Ponekad ostajanje u potištenosti uliva više sigurnosti nego pokušaj da se iz nje iskorači. Kada nastavite dalje, vreme koje je postojalo pre potištenosti deluje još udaljenije. A niste baš sigurni da je to ono što želite. Moguće je poželeti da zadržite prošlost čak i ako to znači da ste prinuđeni da životarite u lošijoj sadašnjosti.

Ponekad kažnjavate sebe time što prestanete da se brinete o sebi, tako da se sve oko vas nađe u ruševinama, baš kao i vi sami.

Sve sam te spoznaje stekla prošle godine. Možda to nisu baš spoznaje kakvim sam se nadala, ali šta je tu je.

Moj sin Oskar je oputovao u norveške planine sa ocem i njegovom novom devojkom Malin, nastavnicom biologije koja se uselila kod Toma godinu dana posle razvoda i brzo uvela rigorozna pravila ponašanja u kući, potpuno upravljajući njegovom svakodnevicom. Putovaće okolo autom i kampovaće u šatoru; dvoje nastavnika iz osnovne škole koji imaju priliku da ispoljavaju toleranciju, pecaju i beru pečurke. Pretpostavljam da će uveče iznositi vunenu odeću da se provetri i igrati društvene igre u šatoru.

Ja, s druge strane, nemam nikakve planove.

Najtopliji maj u poslednjih sto pedeset godina bliži se kraju. Sremza je već precvetala. Jorgovan se sparušio na svojim grančicama. Čitavo leto je preda mnom.

Nemam gde da potražim utočište. Onda mogu baš i da pokušam da pronađem tu ženu.

Sanjalicu.

Većinu ljudi je moguće pronaći, ako to zaista želite. Poneko uspeva da se provuče ispod radara, razume se, ali u stvari je zaista teško postati sasvim nevidljiv. Onaj ko se ne pojavljuje nigde na internetu, deluje pomalo sumnjivo. Većina iskrzne u nekom kontekstu, čak i ako to ne želi; kao član nekog opskurnog upravnog odbora ili kao fusnota u dokumentu upućenom lokalnom jedriličarskom klubu ili udruženju stanara. Ali pošto pismo koje sam pročitala nije potpisano, prinuđena sam da se za početak obratim nedeljniku koji ga je objavio.

Sastavljam mejl u kom objašnjavam da sam novinarka, pa bih veoma volela da stupim u kontakt sa autorkom pod šifrom „Sanjalica“. U pitanju je reportaža o doživotnoj ljubavi, a smatram da bi autorka pisma i te kako mogla da doprinese toj temi, eto šta sam napisala.

Odgovor mi je stigao dva sata kasnije.

Zdravo!

Hvala vam što ste nam se obratili, i baš nas raduje što čitate „Domaće ognjište“! Inače smo, koliko se sećam, preporučili vašu prošlu knjigu u našem listu, ali nisam primetila da ste u poslednje vreme napisali nešto novo. Bilo kako bilo, prosledila sam vaše pitanje našoj proročici Moniki Oblačnoj. Nadam se da će vam se javiti što je pre moguće. A vi nastavite da čitate „Domaće ognjište“. Trenutno imamo specijalnu ponudu, šestomesečnu pretplatu za samo 143 krune. Uz to na poklon dobijate i lepu vazu koju je dizajnirao Alvar Alto. Ako želite da saznate nešto više, molimo da kliknete na priloženi link!

Srdačan pozdrav,

Jana Isakson, glavna urednica

Dajem sve od sebe da zanemarim činjenicu kako sam sada najinteresantnija u svojstvu potencijalne pretplatnice, a ne

poznate ličnosti o kojoj bi se mogao napisati članak. Ako mi se proročica ne bude javila kroz nekoliko dana, javiću se ja njoj. A do tada? Ostaje mi da ležim na sofi i čekam. Pogledam neku televizijsku seriju. Možda i očistim cvetni polen sa prozora, kako bih mogla da posmatram orlove nokte vatrenih boja koji su počeli da cvetaju u dvorištu. Mogla bih da otkinem nekoliko grančica sa jarkožutim i ružičastim cvetovima, i stavim ih na kuhinjski sto pošto budem završila sa velikim spremanjem.

Možda baš u vazu Alvara Alta?